
ZPRÁVY

Tabák a mozek dospívajících – nové zásadní zjištění

Nešpor K.

Zprávy o tom, že dlouhodobé zneužívání alkoholu, některých psychoaktivních léků a některých drog poškozuje kognitivní (poznávající) funkce se objevovaly již dříve. Dlouho se ale v této souvislosti opomíjela jedna z nejrozšířenějších psychoaktivních látek, a to tabák. Nově publikovaná práce amerického týmu [2] zjistila, že u dospívajících, kteří začali kouřit v časném věku, existuje riziko dlouhodobého poškození kognitivních funkcí. Práce navíc potvrdila již dříve známou skutečnost, že k výraznému oslabení paměti a dalších kognitivních funkcí dochází v odvykacím stavu po nikotinu. To je

v souladu s dřívějšími pracemi. Např. Giannakoulas a spol. [1] zjistili u vojenských pilotů v odvykacím stavu po nikotinu zhoršení výkonnosti a upozorňují na bezpečnostní rizika tohoto odvykacího stavu. Práce Jacobsenové a spol. [2] je v souladu s nálezy u zvířat, kde se prokázal výraznější neurotoxický efekt nikotinu u vyvíjejícího se mozku. Je to další pádný důvod, proč předcházet problémům působeným tabákem, alkoholem a jinými psychoaktivními látkami nejen u těhotných, ale i u dětí a dospívajících.

LITERATURA

---

1. **Giannakoulas, G., Katramados, A., Melas, N., Diamantopoulos, I., Chimonas, E.:** Acute effects of nicotine withdrawal syndrome in pilots during flight. *Aviat Space Environ Med.*, 74, 2003, pp. 247–251.

2. **Jacobsen, L. K., Krystal, J. H., Mencl, W. E., Westerveld, M., Frost, S. J., Pugh, K. R.:** Effects of smoking and smoking abstinence on cognition in adolescent tobacco smokers. *Biol. Psychiatry*, 57, 2005, pp. 56–66.

Dodáno redakci: 2. 2. 2005

*Prim. MUDr. Karel Nešpor, CSc.
Psychiatrická léčebna Bohnice, Praha*

Poškození jater alkoholem

Nešpor K., Zima T., Csémy L.

Souvislost mezi zneužíváním alkoholu a jaterními onemocněními je již známa od starověku [4]. Jedná se o aktuální a diskutovaný problém, alkoholovému postižení jater byla např. věnována nedávná dvě čísla časopisu *Alcohol Research and Health* (č. 3 a 4, 27, 2003). *Jaké mechanismy se podle současných znalostí při alkoholovém poškození jater uplatňují především:*

- Metabolismus alkoholu vede ke tvorbě volných radikálů a oslabuje mechanismy, které volné radikály eliminují. Zvýšená tvorba radikálů se podílí na poškození organismu řadou mechanismů – např. kancerogenní efekt nebo stimulace tvorby kolagenu.
- Toxicita alkoholu souvisí také s látkami, které vznikají při jeho odbourávání. Takovou toxickou látkou je mimo jiné i acetaldehyd.
- Alkohol interferuje s tvorbou energie v játrech, např. s tvorbou adenosin trifosfátu (ATP).
- Na alkoholovém poškození jater se podílí aktivace imunitního systému – infiltrace cytokiny, tvorba specifických autoprotilátek, které poškození prohlubují.
- V důsledku pití alkoholu se v jaterní tkáni hromadí mastné kyseliny, podílejí se na rozvoji jaterní steatózy.

- Dlouhodobé nadměrné pití alkoholu snižuje vstřebávání některých iontů, stopových prvků a dalších látek v tenkém střevě.
- Pití alkoholu zhoršuje průběh jaterního poškození jiného původu (např. v důsledku chronické žloutenky, u nás nejčastěji typu C).
- Alkoholová poškození jater zvyšují riziko rakoviny v této lokalizaci.

Epidemiologie

Na alkoholické onemocnění jater zemřelo podle údajů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR v roce 2003 v České republice 731 mužů a 242 žen. Některá alkoholová postižení jater se ale mohou skrývat pod jinými souvisejícími diagnózami jako krvácení z jícnových varixů, jaterní selhání či hepatocelulární karcinom. Navíc je běžné, že pacient svůj problém s alkoholem nepřizná a že jeho jaterní onemocnění se pak přičte jiné příčině. Dále, jak uvedeno výše, alkohol zhoršuje i jaterní postižení jiné etiologie.

Léčba a prevence

Nejdůležitější zásadou při léčbě alkoholového poško-